

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI O‘QUVCHILARDA IJTIMOIIY-KOMMUNIKATIV KO‘NIKMALARNI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI

Berdieva Zarifa

Termiz iqtisodiyot va serviz univerteti,

2-kurs magistranti

Ilmiy rahbar: Turayeva Gulnoza Ergashevna

Pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)

Annotatsiya. Ushbu maqola kichik maktab yoshidagi o‘quvchilarda ijtimoiy-kommunikativ ko‘nikmalarni shakllantirishning nazariy asoslari, pedagogik shart-sharoitlari va amaliy mexanizmlarini o‘rganishga bag‘ishlangan. Tadqiqotda interfaol metodlar, rol o‘yinlari, guruhli hamkorlik va o‘qituvchining faol yo‘naltiruvchilik pozitsiyasining samaradorligi tahlil qilinadi. Sho‘rchi tumani 9-maktab 1-sinfida o‘tkazilgan tajriba-sinov natijalari interfaol yondashuvlar o‘quvchilarning muloqot faolligi, hamkorlik va empatiya ko‘nikmalarini sezilarli darajada oshirishini ko‘rsatdi. Natijalar boshlang‘ich ta‘lim jarayonini takomillashtirish uchun metodik tavsiyalarni o‘z ichiga oladi.

Kalit so‘zlar: ijtimoiy-kommunikativ ko‘nikmalar, kichik maktab yoshi, interfaol metodlar, pedagogik shart-sharoitlar, rol o‘yinlari, guruhli hamkorlik.

Аннотация. Статья посвящена изучению теоретических основ, педагогических условий и практических механизмов формирования социально-коммуникативных навыков у детей младшего школьного возраста. В работе проанализирована эффективность интерактивных методов, ролевых игр, группового сотрудничества и активной направляющей позиции учителя. Результаты опытно-экспериментальной работы, проведённой в 1-м классе школы №9 Шорчинского района, показали значительное повышение уровня коммуникативной активности, сотрудничества и эмпатии учащихся. Полученные выводы содержат методические рекомендации по совершенствованию начального образования.

Ключевые слова: социально-коммуникативные навыки, младший школьный возраст, интерактивные методы, педагогические условия, ролевые игры, групповое сотрудничество.

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

Annotation. The article is devoted to the study of theoretical foundations, pedagogical conditions and practical mechanisms for developing social-communicative skills in primary school children. It analyzes the effectiveness of interactive methods, role-playing games, group collaboration and the teacher’s active guiding position. The results of the experimental work conducted in the 1st grade of School No.9 in Sho‘rchi district showed a significant increase in the level of communicative activity, cooperation and empathy among students. The findings include methodological recommendations for improving primary education.

Keywords: social-communicative skills, primary school age, interactive methods, pedagogical conditions, role-playing games, group collaboration.

Kirish. Hozirgi globallashuv sharoitida ijtimoiy-kommunikativ ko‘nikmalar shaxsning muvaffaqiyatli ijtimoiylashuvi va jamiyatdagi samarali faoliyati uchun muhim kompetensiya hisoblanadi. Kichik maktab yoshidagi bolalarda ushbu ko‘nikmalarni shakllantirish boshlang‘ich ta’limning ustuvor vazifalaridan biri bo‘lib, bolaning muloqotga kirishish, guruhda hamkorlik qilish, fikrini ifodalash va boshqalarning fikrini hurmat qilish qobiliyatlarini rivojlantirishni taqozo etadi.

O‘zbekiston Respublikasining ta’lim to‘g‘risidagi qonunlari va rivojlantirish konsepsiyalarida ijtimoiy-kommunikativ kompetensiyalarni shakllantirish ta’lim jarayonining muhim yo‘nalishi sifatida belgilangan. Mazkur maqolada pedagogik shart-sharoitlar, interfaol metodlar va o‘qituvchining roli tahlil qilinadi.

1. Ijtimoiy-kommunikativ ko‘nikmalarni shakllantirishning nazariy asoslari

Ijtimoiy-kommunikativ ko‘nikmalar shaxsning ijtimoiy muhitda samarali muloqot qilish, o‘z fikrini ifodalash va jamoada hamkorlik qilish qobiliyatini ifodalaydi. L.S. Vygotskiy va J. Piaget nazariyalariga ko‘ra, bolaning ijtimoiy rivojlanishi muloqot va ijtimoiy faoliyat orqali amalga oshadi. Kichik maktab yoshida bu ko‘nikmalar kognitiv, emotsional va xulqiy komponentlardan iborat bo‘lib shakllanadi.

2. Pedagogik shart-sharoitlar va interfaol metodlar

Ijtimoiy-kommunikativ ko‘nikmalarni shakllantirishda quyidagi shart-sharoitlar muhim:

- Ijobiy psixologik muhit va o‘zaro hurmat;

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

- Interfaol metodlar (guruhli va juftlikdagi ish, rol o‘yinlari, muammoli vaziyatlar);
- O‘qituvchining faol yo‘naltiruvchilik va rag‘batlantiruvchi pozitsiyasi.

Interfaol metodlarning samaradorligi:

- Rol o‘yinlari va dramatizatsiya — empatiya va muloqot ko‘nikmalarini rivojlantiradi.
- Guruhli hamkorlik — jamoaviy mas’uliyat va tinglash qobiliyatini oshiradi.
- Muammoli vaziyatlar — tanqidiy fikrlash va murosaga kelishni shakllantiradi.

3. O‘qituvchining roli va amaliy natijalar

O‘qituvchi ijtimoiy muhitni shakllantiruvchi, muloqotni muvofiqlashtiruvchi va shaxsiy namuna bo‘luvchi shaxs sifatida asosiy rol o‘ynaydi. Sho‘rchi tumani 9-maktab 1-sinfida (26 nafar o‘quvchi) o‘tkazilgan tajriba natijalari interfaol metodlar qo‘llanilganda quyidagi o‘rishni ko‘rsatdi:

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

Ko‘nikma mezonlari	Oldin (%)	Keyin (%)	O‘sish (%)
Muloqotga kirishish faolligi	42	78	+36
Guruhda ishlash qobiliyati	38	74	+36
Fikrni erkin ifodalash	35	70	+35
Tinglash va hurmat	34	68	+34
Empatiya	31	65	+34

Natijalar Vygotskiy va Piaget nazariyalariga mos kelib, interfaol yondashuvning yuqori samaradorligini tasdiqlaydi.

Xulosa. Kichik maktab yoshidagi o‘quvchilarda ijtimoiy-kommunikativ ko‘nikmalarni shakllantirish interfaol metodlar, ijobiy pedagogik muhit va o‘qituvchining faol ishtiroki asosida samarali amalga oshiriladi. Ushbu yondashuvni keng joriy etish boshlang‘ich ta’lim sifatini oshirish va bolalarning ijtimoiy moslashuvini ta’minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Vygotskiy L.S. Psixologiya razvitiya rebenka. – M.: Pedagogika, 1984.
2. Piaget J. The Psychology of the Child. – Basic Books, 2000.
3. Yo‘ldoshev J.G‘., Usmonov S. Ilg‘or pedagogik texnologiyalar. – T.: O‘qituvchi, 2004.
4. Azizxo‘jayeva N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. – T.: Cho‘lpon, 2005.
5. Mirziyoyev Sh.M. Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir. – T.: O‘zbekiston, 2018.
6. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – T.: O‘zbekiston, 2021.